

BRIEFING PAPER 8

16. elokuuta 2006

MITÄ RAUHA VAATII?

LIBANONIN KRIISIN VAIHTOEHDOT

Heidi HUUHTANEN

- **Kun Suomi päättää rauhaturvajoukkojen lähettämisestä Libanoniin, on hyvä arvioida millaisissa olosuhteissa joukot joutuvat toimimaan. Libanonin kriisille on löydyttävä poliittinen ratkaisu ennen kuin rauhanturvaoperaatio voi onnistua. Jollei neuvotteluratkaisua saada aikaan, Libanoniin lähetetyt kansainväliset joukot ovat voimattomia väistämättömän väkivallan edessä.**
- **Hizbollahia ja sen tukijoita ei tuhota voimatoimin eikä painostuspolitiikalla. Ilman neuvotteluratkaisua vähintään Hizbollahin mutta myös Syyrian ja Iranin kanssa väkivaltaisuuksien voi ennustaa jatkuvan.**
- **Libanonin hallitus ja rauhanturvaajat eivät todennäköisesti pysty riisumaan Hizbollahia aseista. Siksi aselevon jälkeen saatetaan palata sotaan edeltävään tilanteeseen, kuitenkin sillä erotuksella, että kansainväliset joukot jäävät nyt Israelin ja Hizbollahin ajoittaisten yhteenottojen väliin.**
- **Jos Hizbollahin aseistariisumiseksi käytetään voimatoimia, Hizbollah nojautuu entistä enemmän Syyrian ja Iranin tukeen Libanonin hallitusta ja Israelia vastaan. Libanonin kriisi saattaa ajautua niin kutsutuksi proxy-sodaksi. Jos Hizbollahin aseistariisuminen voimatoimin onnistuu ja sen uudelleen aseistautuminen estetään, Hizbollah voi siirtyä sissitaktiikasta terrorismiin. Myös sisällissodan vaara kasvaa, jos Hizbollah riisutaan aseista väkisin.**

Suomi päättää rauhanturvajoukkojen lähettämistä Libanoniin tällä viikolla. Sitä ennen on hyvä arvioida millaisissa olosuhteissa rauhanturvaajat joutuvat Libanonissa toimimaan. Tässä paperissa hahmotellaan sitä, mihin suuntaan konflikti saattaa edetä.

Libanonin kriisiä leimaa Israelin ja Yhdysvaltojen vastakkainasettelu Hizbollahin, Syyrian ja Iranin kanssa. Israelin ja Yhdysvaltojen tavoitteena on tuhota Hizbollah sotilaallisena järjestönä, katkaista linkki Hizbollahin ja Syyrian ja Iranin väliltä sekä painostaa Syyriaa ja Irania luopumaan radikaaliksi koetusta ulkopoliitikasta, jolla nämä uhkaavat Israelia. Hizbollah taistelee olemassaolostaan ja pyrkii voimistamaan asemaansa. Syyria ja Iran pyrkivät tukemaan Hizbollahia, ylläpitämään vaikutusvaltaansa alueella Israelia ja Yhdysvaltoja vastaan ja estämään Yhdysvaltojen painostuspolitiikan onnistumisen. Israel on osoittanut, ettei se suostu luopumaan tavoitteestaan. Hizbollahin vastaiskut ja Syyrian ja Iranin sotaisat puheet osoittavat, etteivät ne kukaan aio antaa periksi

Kuva: Humbleslave

Voima- ja painostuspolitiikka ei onnistu

Yhdysvaltain YK-suurlähettilään John Boltonin mukaan Yhdysvallat pyrkii lopettamaan Hizbollahin terrorismin, väkivallan todellisen syyn. Yhdysvaltojen ja Israelin tavoitteena onkin riisua Hizbollah aseista voimatoimin. Libanonin hallitus painostettaisiin Israelin miehityksen uhalla ajamaan Hizbollah aseista. Vahvat kansainväliset joukot asetettaisiin tukemaan Libanonin hallituksen joukkoja. Joukot valvoisivat lisäksi Syyrian vastaista rajaa estäen Syyrian ja Iranin asekuljetukset ja eristäisivät maat Libanonista. Näin Syyrian ja Iranin painostusta tiivistettäisiin entisestään.

Israel ja Yhdysvallat luottavat kykyynsä saada aikaan tuloksia voima- ja painostuspolitiikalla. Irakin sodan jälkeen Yhdysvaltojen aluepoliittisen vallan uskotaan suosivan painostustaktiikkaa. Yhdysvaltain voimannäytön Irakissa ja Afganistanissa uskotaan auttaneen ajamaan nurkkaan radikaalia ulkopoliittikkaa harjoittavia ”roistovaltioita” ja painostamaan sen liittolaisia sisäisiin uudistuksiin. Jossain määrin esimerkiksi Syyrian painostaminen toimikin hetken. Syyria joutui vetäytymään Libanonista. Myös Israel uskoo sotilaalliseen voimaansa. Hamas-hallinto ajettiin nurkkaan painostuspolitiikalla, ja se pyrittiin

tuhoamaan voimapolitiikalla. Libanonissa Israelin aluepoliittinen valta kasvoi Yhdysvaltojen alueellisen roolin kasvaessa. Syyrian armeijan vetäytyttyä Israel otti sotatoimilla Libanonin haltuunsa. Nyt se käyttää tilanteen hyväkseen tuhotakseen Hizbollahin, ensin sotilaallisesti, sitten painostustoin.

Voima- ja painostuspolitiikalla on kannattajansa, jotka uskovat, että Lähi-

idän ongelmat näin ratkaistaan. *New York Timesin* kolumnistin Thomas Friedmanin mukaan Israelin voimapolitiikka voi vielä onnistua. Hizbollahin infrastruktuuria on tuhottu, ja toiminnan tehostuminen vie aikaa. Palaavat pakolaiset laittavat Hizbollahin tilille sodasta. Yhdysvaltojen voimannäytön tuloksellisuuteen uskovien mukaan Hizbollah voidaan myös eristää Syyriasta ja Iranista, ja ne joutuvat taipumaan kansainvälisen painostuksen edessä. Iran luopuu ydinasesuunnitelmastaan (ja Hizbollahista) Yhdysvaltojen ja Israelin sotilaallisen pelotteen edessä, ja Syyria taipuu luopumaan radikaalista ulkopoliitikastaan, kun sen viimeinen kortti (Hizbollah) on pelattu.

Voima- ja painostuspolitiikka on kuitenkin epäonnistumassa Libanonissa. Tämä johtuu kolmesta seikasta. Ensinnäkään Libanonin hallitus ei voi ajaa Hizbollahia aseista. Tämä johtuu siitä, että Hizbollah on mukana hallituksessa, jonka päätös tulisi hyväksyä. He eivät tule kannattamaan itsetuhoa. Lisäksi hallitus, joka kääntyisi Hizbollahia vastaan, avaisi oven sisällissodalle. Hizbollahilla ei ole mitään syytä olla suuntaamatta tarvittaessa aseitaan myös Libanonin armeijaa vastaan.

Toiseksi Libanonin armeija ja kansainväliset joukot eivät pysty riisumaan Hizbollahia aseista. Tulivoima olisi Hizbollahin puolella, jos kansainväliset joukot eivät saisi mandaattia käyttää voimaa. Hizbollah myös aseistautuisi uudelleen, koska vastapuoli ei ilman tulivoimaa voisi asekuljetuksia estää. Hizbollahilla ei olisi mitään syytä olla suuntaamatta tarvittaessa aseitaan Libanonin armeijaa vastaan. Jos taas Libanonin armeija vahvistuisi ja kansainväliset joukot käyttäisivät voimaa, Hizbollahin toimintamahdollisuudet pienenisivät, mutta järjestöä ei tuhottaisi.

Kolmanneksi Hizbollahin kannattajat eivät käänny sitä vastaan. Israelin sotatoimet päinvastoin osoittivat heille Hizbollahin tarpeellisuuden. Shiia-alueilla Hizbollah vastaa turvallisuudesta, koulutuksesta, sairaanhoidosta ja sosiaaliturvasta, ja se antaa alueille äänen Libanonin hallituksessa. Israelia syytetään sodan tuhoista. Miksi puolustajaa vastaan käännyttäisiin. Pikaiseen jälleenrakennukseen on sitä paitsi luvassa merkittäviä summia Persianlahden rikkailta öljymailta.

Iranin ja Syyrian osalta painostuspolitiikka taas ei toimi siksi, että niiden on pidettävä viimeisistä kor-

teistaan kiinni eritoten nyt, kun uhka aluepoliittiselle asemalle ja hallinnon turvallisuudelle on kasvanut suunnattomaksi. Syyria ja Iran luottavat kuitenkin siihen, ettei Yhdysvallat kykene maihin hyökkäämään. Siksi painostuspolitiikka vain voimistaa maiden tarvetta hankkia itselleen parempia neuvotteluasemia radikaalilla ulkopolitiikalla.

Huonot ja vieläkin huonommat tulevaisuudenkuvat

Ennusteet konfliktin jatkolle ovat huonot. Jos Libanonin hallitus painostetaan toimimaan Hizbollahia vastaan, uhkaa maata sisällissota. Kansainväliset joukot eivät pystyisi rauhoittamaan tilannetta, jossa sisällissodan osapuolia todennäköisesti tukisivat Israel ja Syyria. Ne saattaisivat myös itse osallistua sotaan.

Vaikka halua Hizbollahin aseellisen siiven tuhoamiselle löytyisikin, Libanonin armeija ja kansainväliset joukot eivät

pystyisi riisumaan Hizbollahia aseista tai estämään sen uudelleen aseistautumista. Tällöin palattaisiin sotaan edeltävään tilaan, sillä erotuksella, että kansainväliset joukot jäisivät Israelin ja Hizbollahin yhteenottojen väliin.

Jos taas Hizbollahin toimintamahdollisuuksia onnistuttaisiin ainoastaan rajaamaan, Hizbollah tukeutuisi entistä voimakkaammin Syyriaan ja Iraniin. On täysi syy olettaa, että Syyria ja Iran pyrkisivät kaikin keinoin takaamaan Hizbollahin toimintamahdollisuudet vastustaakseen itseensä kohdistuvaa painostusta. Pahimmillaan tilanne voisi johtaa niin kutsuttuun proxy-sotaan, jossa eristetty ja syrjäytetty Hizbollah toimisi pääasiassa Syyrian ja Iranin välikätenä taistelussa Israelia vastaan.

Lähde Puolustusvoimat

Tällöin taas on vaarana, että sota laajenisi. Israel painostaisi ohjusiskuin Syyriaa ja Irania luopumaan tuestaan Hizbollahille, ja maat vastaisivat. Valtioiden välinen sota on kuitenkin epätodennäköinen. Israel ja Yhdysvallat pyrkivät kaikin tavoin pitämään muut maat kriisin ulkopuolella. Sotilaallisen heikkoutensa vuoksi Syyria ja Iranin kävisivät mielummin proxy-sotaa Israelia vastaan. Myös Israelin ydinase ja Syyrian ja Iranin joukotuhoaseet estävät konfliktin kärjistymisen maiden väliseksi.

Mikäli Hizbollahin toimintamahdollisuudet Libanonissa ovat aseistariisunnan jälkeen hyvin pienet, se saattaa siirtyä rajalla käytävästä sissisodasta terrorismiin. Järjestö voisi palata 1980-luvun kaltaisiin iskuihin, joissa käytettiin pommeja ja kidnappauksia. Iskuja tehtäisiin Israelia vastaan Libanonin ulkopuolella. Terrori-iskuja saatettaisiin tehdä myös Libanonin hallitusta vastaan Libanonissa. Todennäköisesti maanpaossa toimiva Hizbollah toimisi yhä enemmän Iranin intressien mukaisesti. Siksi olisi todennäköistä, että iskut kohdistuisivat myös amerikkalaiskohteisiin maailmalla. Hizbollah voisi myös jakautua useiksi ryhmiksi, jolloin sen nujertaminen tai ”käännyttäminen” esimerkiksi neuvotteluratkaisulla vaikeutuisi. Hizbollah voisi myös siirtyä tekemään yhteistyötä alueen muiden radikaaliryhmien kanssa (Hamas, Irakin shiia-ryhmät).

Se, mikä tulevaisuudenkuvista lopulta toteutuu, riippuu siitä, kuinka tehokkaasti Hizbollah pyritään riisumaan aseista ja eristämään Syyriasta ja Iranista. Tällä hetkellä näyttää siltä, että poliittista tahtoa löytyy vain Hizbollahin toimintamahdollisuuksien kaventamiseen Etelä-Libanonissa. Tämä täyttäisi Israelin turvallisuusvaatimukset. Vaikka poliittista tahtoa löytyisi myös Hizbollahin aseistariisumiseen ja sen eristämiseen Syyriasta ja Iranista, on Libanonin hallituksen ja suunniteltujen kansainvälisten joukkojen kyky toteuttaa tämä hyvin heikko. Siksi vähintään sotaa edeltäneeseen tilaan palaaminen on todennäköistä.

Tilanne on vaikea maille, jotka päättävät kansainvälisten joukkojen lähettämisestä Libanoniin. Ennustettavissa on, että operaatio tulee joka tapauksessa olemaan vaarallinen, jollei neuvotteluratkaisua löydy. On vaarana, että joukot jäävät Israelin ja Hizbollahin väkivallan väliin. On epätodennäköistä, että

Hizbollah vastustaa kansainvälisiä joukkoja aseellisesti. Kansainväliset joukot voivat väliaikaisesti vakauttaa tilannetta. Parhaimmillaan joukot voivat rajata Hizbollahin toimintaa.

Mitä rauha vaatisi?

Voima- ja painostuspolitiikan jälkeen ainoastaan neuvotteluiden tie toisi rauhan. Rauhanomainen ratkaisu vaatisi erilaisia kauppoja sekä Hizbollahin että mahdollisesti myös Syyrian ja Iranin kanssa. Hizbollahin olisi hyväksyttävä aseistariisunta. Tähän se suostuu, jos kiistakysymykset Israelin kanssa ratkaistaan ja järjestön sisäpoliittista asemaa vahvistetaan. Shaban alue tulee asettaa vähintään kansainväliseen valvontaan tai luovuttaa Syyrialle tai Libanonille. Israelin tulee taata Libanonin suverenisuus ja pidättäytyä iskuista. Panttivangit tulee vaihtaa.

Sisäpoliittisesti tarvitaan merkittäviä valtionrakenustoimia. Hizbollah tulee integroida Libanonin armeijaan. Hizbollahin edustamien shiia-muslimien aliedustus poliittisessa järjestelmässä tulee korjaamalla perustuslakia. Sisällissodan uhka on kuitenkin todellinen, jos Libanonin perustuslaki avataan ja shiiojen asemaa nostetaan muiden kustannuksella. Shiia-alueilla tulee käynnistää laaja sosiaalipoliittinen ohjelma, jossa korjataan alueiden taloudellisia epäkohtia ja tuodaan Hizbollahin alueilla ylläpitämä koulutus-, terveydenhuolto- ja sosiaaliturvajärjestelmä Libanonin valtion alaisuuteen.

Hizbollahin suostuttelu aseistariisuntaan saattaa riittää rauhanomaiseen ratkaisuun Libanonissa. Näin Syyria ja Iran eristettäisiin kriisistä ja niiltä vietäisiin mahdollisuus käyttää Hizbollahia välikappaleena omiin tarkoituksiinsa. Jos Hizbollah integroidaan Libanonin valtiojärjestelmään vain osittain, Syyrian ja Iranin vaikutusvalta säilyy. Libanon on heikko valtio, ja se on tulevaisuudessakin altis ulkopuoliselle, etenkin pitkäaikaisen miehittäjän Syyrian vaikutusvallalle.

Siksi rauha ilman Syyriaa ei kestä. Syyria vaihtaisi Hizbollahin ainoastaan Golanin kukkuloihin. Hizbollah on Syyrian viimeisiä kortteja Israelia vastaan. Siksi lupaus rauhanprosessista Israelin kanssa, Yhdysvaltojen taloudellisten sanktioiden purka-

minen ja EU:n jäädytetyn assosiaatiosopimuksen tuominen takaisin neuvottelupöytään ei riittäisi. Pysyvemmän rauhan takaamiseksi tulisi myös neuvotella Iranin kanssa. Hizbollah on merkittävä apu Iranille sotilaallisen uhan edessä. Iran vaihtaisi Hizbollahin Yhdysvaltojen takuisiin siitä, ettei se pyri hyökkäämään Iraniin, ja siitä, että Yhdysvallat tunnustaa Iranin alueellisen aseman. Samalla Iran lakkaisi tarvitsemasta ydinasetta.

Poliittiset edellytykset neuvotteluratkaisulle ovat kuitenkin heikot. Vaikka joitakin Hizbollahin vaatetta, kuten rajakysymys, on otettu esille, Israel ja Yhdysvallat eivät ole valmiita luopumaan voima- ja painostuspolitiikastaan pysyvemmän rauhan saavuttamiseksi. On ehkä poliittisesti realistista ajatella, että Hizbollah saataisiin suostumaan kauppoihin. Se tosin tarkoittaisi Hizbollah-mielisten (ja mahdollisesti Syyria-mielisten) merkittävää vahvistumista Libanonin politiikassa. Syyrian ja Iranin osalta neuvotteluratkaisu on erittäin epätodennäköinen, koska niiden painostamisella uskotaan saatavan aikaan enemmän. Tähän uskovat yhä myös EU-maat. Se raja, johon asti painostus voi toimia, on nyt kuitenkin ylitetty. Jollei voima- ja painostuspolitiikkaa pian vaihdeta neuvottelutaktiikkaan, väkivalta Libanonissa jatkuu – ja Hizbollahia tukee ydinaseistautunut Iran.

Tutkija
Heidi HUUHTANEN
heidi.huuhtanen@upi-fiia.fi

ISBN 978-951-769-188-8

ISSN 1795-8059

Toimitus: Maarika Toivonen

Taitto: Pauli Pakarinen

Kannen kuva: Elijah Zarwan

The Finnish Institute of International Affairs 2006

www.upi-fiia.fi